

LES APORTACIONS DE JOAN MONTLLOR I JOAN SALLARES

Joan Montllor

Ben estimables, cadascuna en el seu gènere, són les aportacions d'aquests dos sabadellencs contemporanis nostres a la ciència del llenguatge; una contribució no pas d'exceptional volum que, inscrita dins la tònica de la senzillesa, no està mancada, però, del rigor propi d'una tasca d'aquesta mena.

D'aquests dos personatges, ¿què en direm que no sigui conegut de tothom? Ni l'un ni l'altre no foren filòlegs de formació acadèmica ni de professió, ni posseïen estudis universitaris, però el que sí posseïren és aquella inquietud i aquell afany de saber que pot menar a la saviesa si segueix un bon camí i una determinada disciplina.

Joan Montllor i Pujal (1874-1960) fou l'excursionista sabadellenc número ú, el peoner de l'excursionisme local, enamorat del seu país i, amb una intensitat desusada, de la seva contrada vallesana; Joan Sallarès i Castells (1893-1971), amant també de la Natura, fou dels més considerables lletraferits que la nostra ciutat hagi tingut. I sembla que a

ambdós, el contacte que mantingueren amb les realitats vives anant per aquests mons de Déu, els donà --si és que no el tenien abans-- el gust per l'observació de les peculiaritats i riqueses del llenguatge i els menà a voler conèixer a fons i amb precisió la llengua catalana: el verb de la gent de la nostra terra.

Responent a aquesta pruija, s'esmerçaren a desbrossar-lo de barbarismes i vicis contrets per deixadesa ancestral, i a escriure'l amb correcció, adoptant amb entusiasme les famoses normes de Pompeu Fabra. Foren homes decididament incorporats a la gran empresa, iniciada en la Renaixença i prosseguida Modernisme i Noucentisme a través, del restabliment de la identitat catalana, no cedint ni un mil·límetre en la tasca de la depuració de la llengua parlada i escrita.

EL "REGISTRE TOPONIMIC DEL MONTSENY", DE JOAN MONTLLOR

Com a aportació realment important de Joan Montllor a la filologia, esmentarem amb tots els honors el seu "Registre toponimic del Montseny", treball de singular valor, fruit de nombrosíssimes anades a aquella muntanya del nostre horitzó i d'una pacient i apassionada taleia d'enquesta i de comprovacions, publicat --sota el pseudònim de Joan Vallès-- a "Nostra Comarca" al llarg dels anys 1923 i 1924.

Es tracta d'un repertori complet dels noms vivents dels indrets bellíssims i diversos d'aquell massís (cimals, torrenteres, planells, comes, fonts, masies, camins...). L'afany de precisió i exactitud hi és tan palès i comprovat, que l'obra ha esdevingut de referència obligada per a qualsevulla treball seriós sobre la geografia de la nostra imponent muntanya. La cartografia no hauria d'oblidar-lo...

Jo diria que aquest registre toponimic és l'obra mestra del nostre excursionista. Consignem que sobre qüestions toponímiques té, a més, els següents articles: "Els apalladors" (Nostra Comarca, any

Joan Sallarès

1922), "El padró de Jonqueres. Toponímia local" ("Alba", 1950), "Entorn del mot Micó" ("Alba", 1952). S'ocupa de qüestions etimològiques en el treball que titula "Entorn del mot aigua-ros", extensa i documentada comunicació presentada a la Fundació Bosch i Cardellach l'any 1954, i publicada després per la mateixa Entitat, i en les notes "Astruc, astrugància" i "Parellada, parellades" ("Alba", 1958). Tots ells, notables pel rigor propi d'un lingüista.

EL "DICIONARI D'EXCURSIONISME", DE JOAN SALLARES

L'aportació de Joan Sallarès té un altre caràcter i potser una altra intenció. Consisteix en un aplec lexicogràfic que porta per títol "Primer Diccionari Català d'Excursionisme i dels vocables afins de Geografia, Ciències Naturals i de la vida del camp" i que fou publicat l'any 1959 per l'editora Dalmau i Jover, de Barcelona.

El prolífic escriptor i poeta que és En Sallarès, ens ofereix en aquest llibre, elaborat amb una sensibilitat innegable i sense improvisacions, una obra de més de dues-centes pàgines on trobem curosament aplegada la terminologia, rica i saborosa, d'aquests diversos àmbits de la nostra llengua. De cada mot ens en dona el corresponent significat o les diverses accepcions, seguint la pauta de sobrietat i concisió que és pròpia dels bons treballs lexicogràfics.

No cal dir que és una obra útil, en la qual, a manca d'originalitat creativa, és just de remarcar la tasca que suposa de recerca, desbrossament i selecció dels mots i el lloable esperit didàctic que la inspira.

Com a detalls reveladors de la vàlua del Diccionari a què ens referim esmentarem que és prologat per Joan Corominas, autoritat màxima de la Filologia Catalana, després de Pompeu Fabra, i que ha rebut més d'una distinció honorífica.

***

Potser algú titllarà d'incompleta aquesta galeria de filòlegs sabadellencs: hi trobarà a faltar alguns noms. I, segons com es miri la cosa, tindrà raó. Perquè ¿qui pot negar que, eixamplant una mica més el compàs, hi haurien cabut perfectament altres personatges, com és ara Antoni Bosch i Cardellach i Manuel Ribot i Serra, que també mostraren interès per temes i qüestions que cauen dins el domini de la Filologia?

Del primer d'ells, home de curiositat universal i de rara erudició, consta que confeccionà un "Diccionario de los gitanos". Però la veritat és que aquesta obra ningú no l'ha vista mai: no en sabem res més que el títol. I el mateix podem dir d'"un tomo de los alfabetos de casi todas las naciones y de las escrituras y habla española" del qual ell mateix ens diu que té escrit.

Quant a Manuel Ribot i Serra, és cert que demostra curiositat per certs trets de la toponímia sabadellenca, tema que tractà, però, ocasionalment i més aviat des de l'angle de la tradició i com element de la cultura popular: en concret, s'ocupà del nom d'un paratge anomenat "Creu de la mà" i també de l'origen del nom del carrer i de la placeta de Sant Jaume. Això és tot.

He cregut que potser seria valorar desmesuradament aquestes aportacions, si les considerava suficients per donar als seus autors, ni que fos en sentit molt ampli, el qualificatiu de filòleg.

Herbejant al camp del Llenguatge

per FILO PRIM

El professor de sintaxi castellana de la nostra minyonia ens ensenyava delectant-nos, divertint-nos: ens feia analitzar proposicions sintàctiques mancades de lògica.

En recordo una de molt graciosa: "Era de noche y no obstante llovía". Veritat que no costa gaire d'endevidar-hi la incorrecció?

Doncs sembla que tampoc no ens hauria de costar gaire de trobar incorrectes moltes frases catalanes en les quals prolifera aquest DONCS amb el qual he començat el present paràgraf.

Podria construir -i veurieu de seguida la incorrecció- una frase catalana semblant a la dessús citada castellana: "Era de nit, domcs plovia".

Aquest DONCS ha passat a ésser un recurs d'oratoría fàcil i de loquacitat incontentible, de xerrameca...

Us heu fixat quin abús es fa d'aquest DONCS (pronunciat DONS) en discursos d'oradors improvisats i en vèrbola d'interlocutors "imparables" que us donen la lata (si, la lata: no la llauna, que és una altra cosa). Us engeguen cada DONCS sense to ni so ¡Són capaços de dir: "Vàrem anar d'excursió a X i DONCS com que era molt lluny, DONCS vet aquí que no vàrem poder visitar DONCS tot el que hauríem volgut visitar".

Exagero? No massa. Disposeu-vos a escoltar discursos, sermons, monòlegs (en diàlegs en què l'un no deixa parlar a l'altre), i ja m'ho direu ¡DONCS denota la conseqüència o conclusió d'allò que precedeix. Es el LUEGO castellà de quan equival a l'ERGO llatí..

I encara no n'hi ha prou d'un DONCS, que hi ha qui hi afegeix un remolc: DONQUES;

Els que juguen amb la vèrbola fàcil te

n'engeguen cada una.

Et surten amb cada AIXINS, per comptes d'AIXI, sense solta ni volta.

I et diuen PROUTES I MASSES... PROUTES COSES. MASSES COSES.

I t'interroguen sense esperar resposta: EH, OI, FA, NOL FA?

QUIN MOSAIC;

Girem el disc. El periòdic local publicava dies enrera un interessant article de J. Costajussà titulat: "De las "Pentinadores" de antaño". Al cap de pocs dies, passant per un carrer, m'adono d'un rètol que diu: "Perruqueria". Poser l'havia vist altres vegades i no m'hi havia fixat. La recent lectura de l'al·ludit article del periòdic m'hi havia fet posar atenció. I vaig pensar: Amb quina frivolitat ens recatalanitzem.

Hem de traduir "Peluqueria"? Mireu, no costa gaire: canviarem la l per una doble rr. Abans s'anava a Ca la Pentinadora, o la Pentinadora anava a les cases. Pentinadora: de pentinar. Perruqueria, de perruca. Però no totes les dones porten perruca. Com també de la "Peluqueria "d'homes se'n deia la Barberia i del "Peluquero" el Barber. Amb això el català coincidia amb el castellà. Recordeu "El Barbero" de la novel·la cervantina, "El Barbero de Sevilla", etc.

Tot això sigui dit amb perdó de Fabra que també admet "Perruquer" (no Perruquera) i "Perruqueria".

I "Colmado". Per què no Adrogueria o Ca l'Adroguer?

I "Tocinaire i Tocinera", per comptes de "Cansalader" i "Cansaladeria"?

I ja no parlem de les "Basures" i del "Bassurer". Avui que hi ha pocs escombraries per tantes escombraries com "adornen" els nostres "impassibles" carrers...

Es una gentilesa de

europRIX

Gràcia, 51-53 - SABADELL